

به نام خدا

طرح درس اجرا و ارزشیابی خط مشی

گروه مدیریت دولتی دانشکده مدیریت دانشگاه تهران

عنوان درس: اجرا و ارزشیابی خط مشی های عمومی

تم کلاس: ظرفیت دولت و تحول دیجیتال

استاد درس: علی اصغر پورعزت pourezzat@ut.ac.ir

همکار استاد: سروش ستوده

دوره ارائه درس: پائیز 1400 سه شنبه ها ساعت: 8 الی 10

مکان: پردیس فارابی دانشگاه تهران، سامانه مجازی (با توجه به بحران کرونا)

سطح: دکتری

استفاده از این طرح درس و الگوبرداری از آن، با هر هدفی برای خدمت به جامعه کاملاً آزاد و بلا مانع است. شیوه استناد به این طرح درس:

پورعزت، علی اصغر. پائیز 1400. «طرح درس اجرا و ارزشیابی خط مشی عمومی». دانشکده مدیریت دانشگاه تهران. سایت رسمی دانشکده.

یک) مقدمه

دوره های علمی دانشگاهی، با هدف دانش افزایی و افزایش قدرت تحلیل و شناخت و مهارت کاربست نظریه ها در عمل تدوین می شوند؛ بنابراین هر دانشجو باید پس از ورود به یک دوره و گذراندن آن، تغییر کند. اگر دوره موثر باشد، این تغییر می تواند تحول آفرین و سرنوشت ساز باشد. ارائه یک درس خوب ممکن است زندگی دانشجویان را به دو دوره تقسیم کند: دوره پیش از گذراندن آن درس و دوره پس از گذراندن آن درس.

هر دوره درسی دانشگاه را می توان به یک سفر علمی تشبیه کرد؛ سفری که به راهنمایی استاد، به منزله بلد راه و رهنا طی می شود و در جریان آن، رخدادهای گوناگون درک و ثبت می گردند و دنیاها متفاوت، همراه با آثار و منابع علمی گوناگون، تجربه می شوند و امکان سیر و سلوک در وادی های متفاوت دانش، فراهم می گردد.

با این رویکرد، هر درس و هر رخداد در زندگی، یک تجربه و یک دوره تحول است. برای مثال، در سال 1399 کل کشور و سیستم آموزش آن، با بحران بین المللی انتشار ویروس کرونا مواجه شد. این رخداد، در عین حال که پیامدهای وخیمی داشت، فرصتی ایجاد کرد تا جامعه ظرفیت خود را برای تغییر محک بزند و بر مراتب تاب آوری خود بیفزاید. از این رو به نظر می رسد که جهان پس از کرونا، جهانی مقاوم تر و تاب آورتر جلوه کند!

دو) اخلاق دانش پژوهی و آداب پژوهشگری

محیط دانشگاه نقش بسیار مهمی در شکل دهی شخصیت و صفات اخلاقی بارز افراد دارد. استادان و دانشجویان و کارمندان، بخش مهمی از زندگی خود را در این محیط سپری می کنند و خودآگاه یا ناخودآگاه یکدیگر را قضاوت می کنند و بر رفتار یکدیگر تاثیر می گذارند.

دانشجو باید شان و منزلت خود را دریابد تا بتواند حضور موثرتری در کلاس و در پی آن، در جامعه داشته باشد. دانشجو باید انضباط را رعایت کرده و موارد زیر را مدنظر قرار دهد:

(الف) **بایدها و بایسته ها** (آنچه دانشجو باید بدان مبادرت ورزد):

- 1) درک مسئولیت و تعهد اجتماعی:** دانشجوی خردمند می داند که به جهات گوناگون (بهره مندی از سرمایه های اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی) مدیون جامعه خویش است و برای زندگی بهتر خود و دیگران باید تلاش کند تا جامعه بهتری بسازد. دانشجو باید بداند که در برابر جامعه مسئول است؛ زیرا جامعه، همواره بخش مهمی از هزینه تحصیل او را فراهم می سازد؛ به طوری که حتی دانشجویان دوره های آزاد که بخشی از هزینه تحصیل خود را می پردازند نیز تا حدی به بیت المال و منابع عمومی مدیونند. برای مثال، دانشجو می تواند محاسبه کند که در صورت تخصیص هزینه های تحصیل او به توزیع نان رایگان برای مستمندان، چند نفر انسان نیازمند، یک وعده درد گرسنگی نخواهند کشید! بنا بر این درک اینکه دانشجو چگونه باید این مهم را برای جامعه جبران نماید، بسیار حائز اهمیت است؛ زیرا اگر امروز هزینه تحصیل یک دانشجوی دکتری و فرصت های از دست رفته ناشی از آن، به رفع گرسنگی اختصاص داده شود، می توان به جای هر دانشجوی دکتری، حدود چهارصد هزار قرص نان تهیه کرد. این نسبت را برای هر دانشجوی کارشناسی ارشد، حدود یک دوم و برای هر دانشجوی کارشناسی، حدود یک چهارم در نظر بگیرید و محاسبه کنید که هر قرص نان، چند نفر را در یک وعده سیر می کند و یا دست کم از گرسنگی دردناک رهایی می دهد!
- 2) پردازش شخصیت متعادل، موحد و مقتدر از خویشتن:** دانشجوی خردمند باید در سیر رشد خود، شخصیتی متعادل و مقتدر را پردازش و تصویرپردازی نماید.
- 3) خویشتن سازی:** دانشجوی خردمند توانایی ها و ناتوانی های خود را شناسایی می کند و با پرهیز از رفتارهای انفعالی یا سلطه جویی علیه دیگران یا بهانه جویی یا مقصرتراشی، با واقعیت های زندگی خود به صورت مدبرانه کنار می آید تا به بهترین سطوح بهره وری و مدیریت و توسعه ظرفیت خویشتن برسد.

- 4) **عدالت ورزی و انصاف:** انسان های عادل و منصف سریعتر به مسیر اصلاح خویش می رسند و در روند رشد و تکامل قرار می گیرند. سخن گفتن از عدالت ساده است؛ ولی عمل کردن به آن دشوار. عدالت ورزی به دور از رفتار کودک (شاد یا مخرب) و والد (ارشادی یا عیجو) و در نگاه بزرگسال (بالغ) به خود و دیگری حاصل می گردد.
- 5) **مهار ناتوانی ها:** دانشجوی خردمند به آینده امیدوار است و از تلاش برای بهبود شرایط خویش و دیگران باز نمی ایستد و تسلیم رویه های ترویج ناتوانی و بقا در انفعال نمی شود.
- 6) **پرسش گری:** او باید روحیه پرسشگری و پژوهشگری داشته باشد، در پی کشف و شناسایی پرسشهای بیشتر بوده، بداند که هر پرسشی ممکن است در مسیر دانشجویی او یک سرمایه بیبدیل باشد.
- 7) **امانتداری:** او باید امانتدار باشد و بداند که رعایت حقوق مادی و معنوی دیگران، لازمه نیل به تشخص یک دانش پژوه موحد است. انسان موحد می داند که آنچه از حضرت حق دریافت می کند، کافیهست و او به رزق هیچ بنده و آفریده دیگری نیاز ندارد و می تواند با رعایت جوانب امانتداری و رعایت حقوق دیگران، رزق پژوهشی خود را فقط از درگاه حضرت حق طلب کند و از همگان بی نیاز باشد.
- 8) **مشارکت در کار گروهی:** همکاری پژوهشی با دیگران، جلوه ای از شکر نعمت حضور در جامعه و گروه های اجتماعی است. پژوهش جمعی در صورت وجود انسجام و رعایت اخلاق و برقراری مراد عادلانه با دیگران، بسیار ممدوح و ستوده است؛ زیرا هم افزایی حاصل از پژوهش جمعی، ممکن است شگفت انگیز باشد؛ از این رو تاکید می شود که در عصر آینده، دانش پژوهان موفق، تیم های موفق را شکل خواهند داد؛ تیم هایی که احتمالاً بتدریج در فضای مجازی شکل گرفته، نوع جدیدی از همکاری پژوهشی گروهی را تعریف می کنند و توسعه می دهند.
- 9) **رعایت اخلاق و ادب و نزاکت:** او باید همواره، الزامات ادب و نزاکت علمی را مدنظر قرار دهد و از مجادله با استاد و سایر دانشجویان بپرهیزد و در مباحث گروهی، بدون کمترین سلطه جویی و فریب (manipulation) و با بیشترین تمایل به خویشتن سازی و خودشکوفایی (self-actualization)، مشارکت نماید تا مجموعه کلاس به حداکثر هم افزایی نائل گردد.
- 10) **نگرش عمیق به مشکلات و مسائل و پدیده ها:** دانشجوی خردمند سعی میکند پدیده های مورد مطالعه را با عمق کافی و تحلیل علت های اصلی تحلیل نماید.
- 11) **خلاقیت:** دانشجو باید از بت سازی و انگاره ستایی و شرک در اندیشه مبرا بوده، بفهمد که هر انسان با هدف ویژه ای آفریده شده، از دیگران متمایز است و باید هویت ویژه خود را در هستی بشناسد و آن هویت را با توکل بر حضرت حق توسعه دهد. هر انسانی موظف است الگوی برتری را بر چهره خویش پردازش کرده و هویت ویژه خود را بسازد، بارور کند، شکوفا نماید و همواره و در همه مراحل پیش گفته، شاکر باشد.
- 12) **تفکر انتقادی همراه با حق باوری:** در امتداد پرهیز از مداحی و تمجیدهای سخیف از استاد و سایر دانشمندان، او باید بیاموزد که ضمن رعایت اخلاق و نزاکت، آنچه می شنود یا مطالعه می کند را در معرض نقد منصفانه قرار دهد. تفکر انتقادی، سرمایه ارزشمند هر دانشجو برای یادگیری و پیشرفت و توسعه دانش است. تفکر انتقادی لازمه تحقق هویت دانش پژوهی است. این نقد باید متوجه هر سیستم ناقصی باشد که دانشجو با آن سر و کار دارد و می تواند اصلاحش کند. دانشجوی خردمند اهل استدلال بوده، حق باور و حق ستاست.
- 13) **امیدواری و مسئولیت پذیری در برابر اقدامات خویش و درک پیامدهای تسلسلی:** دانشجو باید مسئولیت پذیر باشد و به ویژه پیامدهای تسلسلی گفته ها و دیدگاه ها و ملاحظات خود را درک کرده، از اشتباهات خود پوزش خواسته، درصد جبران آثار اشتباهات خود برآید. یک نظریه ناروا ممکن است جامعه را به سراشیبی نابودی سوق دهد؛ به قول مولوی «عالمی را یک سخن ویران کند، روبهان مرده را شیران کند»! بنابراین، دانشجو باید با احساس مسئولیت پذیری بالا، پیامدهای طرح ها، اندیشه ها، نوشته ها و گفته های خود را در نظر آورد و نسبت به اصلاح آنها، کوشا باشد.
- 14) **توسعه فردی و درک ارزش زمان:** دانشجو در برابر رشد و پیشرفت فردی خود مسئول است. او باید خود و وجود خود را امانتی از حضرت حق دانسته، متوجه باشد که موظف است تا بیشترین حد پیشرفت را دریافته، خود را به عالی ترین مراتب کمال و رشد برساند. بنابراین، در مواردی که کلاس را برای خود مناسب نمی بیند، باید سطحی بالاتر از تحصیل و یادگیری را در نظر آورد و برای توسعه توانمندی های خود، در خارج از برنامه کلاسی، کوشا باشد و کلاس و استاد را در جریان قرار دهد تا سیر رشد و توسعه جمعی، تقویت گردد.

- 15) **تسهیل مسیر رشد خود و دیگری:** دانشجوی خردمند به رشد مستمر می اندیشد و از درجا زدن خویش می پرهیزد و دیگران را به سوی رشد تشویق می کند و مسیر رشد خود و دیگران را تسهیل می کند.
- 16) **رعایت اخلاق حرفه ای (اخلاق آکادمیک):** او باید صریح‌اللهجه و منطقی باشد. از بحث بیهوده پرهیزد و در برابر پاسخ‌های منطقی تسلیم شود و تلاش کند تا یاد بگیرد. در عین حال، نباید ریاکارانه در برابر استاد زبان به مداحی بگشاید یا تسلیم رویه‌های ناشایست مورد تاکید استاد شود. اصرار بر رویه‌های غلط، خودنمایی، خودشیفتگی، خودمرجعی و خودستایی، در محیط‌های علمی و دانشگاهی پذیرفتنی نیست.

ب) ناپایدها و ناپایسته‌ها (آنچه دانشجو باید از آنها پرهیزد):

- 1) **خودخواهی و بی توجهی به مسئولیت های اجتماعی:** همه ما در برابر نسل های گذشته، حال و آینده، به مراتب گوناگون و از جهات متفاوت مسئولیم و باید پاسخگو باشیم.
- 2) **بت سازی از خویش و دیگران:** بت سازی از خویش یا دیگری، از ردایل اخلاقی متداول و شایعی است که انسانهای زیادی را در عصرهای متوالی، از مسیر کشف حقیقت گمراه ساخته است. انسان سالم نه تحقیر را می پذیرد و نه دیگران را تحقیر میکند. نه شیفته خویش می شود و نه شیفتگی دیگران او را مدهوش می سازد.
- 3) **سلطه جویی:** دانشجو باید از رفتارهای سلطه جویانه برای تحمیل عقاید یا خواسته های خود به دیگران پرهیز نماید. اهداف سازوکارها و رفتارهای سلطه جویانه معمولاً ماهیتی مادی دارند و افراد از این سازوکارها برای تحمیل اراده و نیل به منافع به کار می روند.
- 4) **ظلم و ستمگری:** ستم درجات و حالات گوناگون دارد. هر آنکه می خواهد در مسیر رشد مستمر قرار گیرد باید حتی المقدور از ستمگری و کمک به ستمگران پرهیز نماید و حتی درجات بسیار خفیف ستم در کردار و گفتار و پندار را بشناسد و از آن پرهیز نماید.
- 5) **پرهیز از ناتوانی آموخته شده:** دانشجوی خردمند، خویش را از بندها و انگاره های ذهنی ناشی از سیطره "ناتوانی آموخته شده" رها می کند و تسلیم شرایط موجود نمی شود.
- 6) **بحث و جدل بی فایده:** تجربه نشان داده است که بحث و جدل در بسیاری از موارد، منتج به نتیجه نبوده، وقت طرفین بحث و جدل را به فنا می برد! دانش پژوه هوشمند، از هر مباحثه، نتیجه ای برای افزایش دانش خود طلب می کند و از جدل بیهوده می پرهیزد.
- 7) **سرقت علمی:** دانشجوی خوب امانت دار و شریف است و هرگز آثار علمی دیگران را به نام خود منتشر نمی سازد و ترجمه آثار دیگران را تصنیف یا نگارش خود، جلوه نمی دهد. او می داند که هر اثر علمی با هویت صاحب اثر خود، گره خورده است و می داند که هر ایده و نگاه و رویکرد علمی، یک رزق است؛ رزقی که حضرت حق به هر که شایسته باشد، می دهد. او به جای سرقت علمی، از محضر اعطاکننده فضل و رزق، افزونی سهم خویش را طلب می کند. او می داند که اگر خالق بی مثال بخواد، او به بهترین مراتب علمی دست می یابد و در این راه به سلطه پذیری از هیچ مخلوقی نیاز نخواهد داشت.
- 8) **خودنمایی و تکبر:** عرصه دانش اندوزی، افراد را متواضع ساخته، از تکبر، خودپسندی و خودنمایی دور می سازد. بنا بر این، دانشجوی خردمند هرگز متکبر نمی شود، هرگز خودنمایی نمی کند و هرگز دیگران را حتی در ساحت ذهن و تفکر خویش، تحقیر نمی نماید.
- 9) **مداحی و چاپلوسی:** مرام دانش پژوهان حق گرا، مبرا از چاپلوسی و مداحی است. دانشجوی خوب، حقیقت را می ستاید و از باطل روی می گرداند؛ ولی هرگز زبان خویش را به مداحی و چاپلوسی حتی بهترین انسانها، آلوده نمی سازد. او متواضع است، ولی تحقیر نمی پذیرد؛ او نیکوسخن است، ولی مداحی قدرتمندان را نمی کند؛ او شکرگذار وجود استادان و همکلاسی های خویش است، ولی آنان را چاپلوسانه نمی ستاید؛ او همواره سخن به حق و عدل و توازن می گوید.
- 10) **سطحی نگری:** دانشجوی خوب هرگز به تحلیل های سطحی، بسنده نمی کند و تلاش می کند با تحلیل های ژرف و غنی، مراتب دانش خود را درباره پدیده ها عمق بخشد. او ضمن پذیرش آرا و اندیشه های گوناگون، به نوعی ثبات رای درباره سرشت پدیده ها دست می یابد که وی را از دیگران متمایز می سازد و شخصیت علمی او را معرفی می کند.

11) **تقلید و تعمیم کلیشه‌ای:** دانشجوی خوب، مقلد نیست و از تعمیم‌های کلیشه‌ای و ساده‌اندیشانه می‌پرهیزد و سعی می‌کند به جای مقلد بودن، محقق و پژوهشگر باشد و به جای تحلیل کلیشه‌ای، به شناخت دقیق اقتضائی در هر وضعیت مقتضی، اینجا و اکنون، دست یابد.

12) **حق ناپاوری و انتقاد بی پایه:** دانشجوی خردمند لجوج نیست، تعصب ندارد، منتقد بی پایه نیست و تسلیم حرف حق می‌شود.

13) **بی‌انگیزگی و ناامیدی:** دانشجوی خوب، سعی می‌کند شاداب، با نشاط و با انگیزه باشد. او از خمودگی و افسردگی و تن‌آسایی می‌پرهیزد و سعی می‌کند که هدفمند مطالعه کند و می‌داند که مطالعه هدفمند، به مراتب شوق و انگیزه اش می‌افزاید. دانشجوی خوب ناامید نمی‌شود و برای نیل به موفقیت، تلاش می‌کند. او از اثر یا سندروم گلام (Glum) یا شخصیت منفی‌باف در داستان کودک‌نگاشت و کودک‌پسند گالیور (تکرار این جمله که من می‌دانم که ما موفق نمی‌شویم) پرهیز کرده و تسلیم مشکلات و ناملایمات نمی‌شود و خودش همواره به پیروزی و موفقیت، امیدوار می‌سازد.

14) **بی‌توجهی به ارزش زمان و حضور بیش از حد در شبکه های اجتماعی:** شبکه های اجتماعی، به ویژه آنگاه که اعضای زیادی دارند، به "معرکه های هزار تفسیر" و "ورطه های هزار توجیه" تبدیل می‌شوند. حضور بیش از حد در این شبکه ها به هر نیت که باشد، بخشی از عمر آدمی را تباه می‌کند و گاهی، پایدارترین و پرکارترین اعضای این گونه شبکه ها، از مجموعه بیکارترین و بی هدف ترین افراد جامعه اند که از این گونه گروه ها، هویت می‌گیرند! نکته این است که حتی حضور در بهترین گروه‌ها که تحت نظر خردمندترین ادمین ها اداره می‌شوند نیز به هر بهانه که باشد، ضایع کننده وقت است و عمر آدمی را نابود می‌کند.

داستانی را در کودکی خوانده بودم که نکته ای بسیار تامل برانگیز داشت! حکایت چنین بود که جهان‌دیده ای خردمند به قهرمان داستان می‌گفت که در سیر حرکت خود به سوی هدف، صداهای نقد و تحذیر و تعریف و تحسین بسیار می‌شنوی. هشدار که اگر برگردی و به صاحب صدا بنگری، سنگ خواهی شد!

پند فرا زمانی حاصل از آن حکایت کودک نگاشت این بود که هر انسان هدفمندی، در زندگی خود با صداها و نغمه های صدق و تایید و کذب و تحذیرزیادی مواجه می‌شود. هرگاه مسیر حرکت خود را رها کند و ناهوشمندانه مشغول این صداها شود، دست کم بخشی از عمر خویش را تباه کرده، به سنگ تبدیل می‌کند.

حضور در شبکه ها و ورود به بحث های بی سر و ته آنها، ممکن است گاهی شهرت افزا و در موارد بسیار نادر، اندکی دانش افزا باشد، ولی هرگز ارزش آن با "ساعتی مطالعه هدفمند"، "زمانی برای تحلیل یک فیلم ارزشمند"، "دقایقی مشاوره با یک پیر خردمند" یا "لحظاتی تفکر عمیق در باب خلقت"، قابل مقایسه نیست.

15) **مانع تراشی در مسیر رشد دیگران:** دانشجوی خردمند، هرگز مسیر رشد دوستان یا حتی مخالفان خود را مسدود نمی‌سازد.

16) **بی‌توجهی به اخلاق حرفه‌ای (اخلاق آکادمیک):** دانشجوی خردمند ارزش اخلاق حرفه ای و آکادمیک را درک می‌کند و آن را در محیط دانشگاه رایج می‌سازد و به نمایش می‌گذارد و از تظاهر به هنجارستیزی پرهیز میکند. او هرگز به اخلاق حرفه ای بی توجه نیست.

سه) هدف درس و مهارت‌های مورد انتظار از دانشجویان پس از گذراندن آن

این درس با هدف آموزش نظریه های اجرا و ارزشیابی خط مشی و چالش‌های حکمرانی و آشنایی با انواع بیماری‌های رفتاری و ساختاری در حکومت های عصر حاضر، ارائه می‌گردد. بنابراین انتظار داریم که هر دانشجو، پس از گذراندن این درس، به مهارت‌های زیر دست یابد:

1. شناسایی مشکلات اجرا و ارزشیابی خط مشی عمومی و اولویت‌بندی مسائل عمومی، بر اساس شاخص‌ها و معیارهای معتبر در قوای سه گانه و سطوح عالی؛
2. مطالعه تطبیقی انواع سیستم های اداری اجرا و ارزشیابی خط مشی در کشورها و فرهنگ‌های متفاوت؛
3. مطالعه تطبیقی نحوه تحلیل مسائل و مشکلات اجرا و ارزشیابی خط مشی عمومی؛

4. جستجو و پژوهش برای شناسایی راه‌حل‌های مشکلات اجرا و ارزشیابی خط مشی عمومی؛
5. ارائه راهکارهای خلاق برای حل مسائل عمومی و رصد آسیب‌شناسانه‌ی راه‌حل‌های پیشنهادی خود، از طراحی تا اجرا و ارزشیابی خط مشی؛
6. انتخاب بهترین راه‌حل‌ها و بودجه‌بندی و برنامه‌ریزی برای کاربست راه‌حل‌های برگزیده برای اجرا و ارزشیابی خط مشی، در قالب ملاحظات و دستورالعمل‌های اجرایی؛
7. رصد آینده‌نگرانه پیامدهای حل مشکلات عمومی و اجرا و ارزشیابی خط مشی، در مقایسه با پیامدهای بی‌توجهی به آن‌ها؛
8. شناسایی ریشه‌های بروز مشکلات و مسائل عمومی و اجرا و ارزشیابی خط مشی های عمومی؛
9. بهبود مهارت به‌گزینی، از طریق مطالعه آثار مکتوب، روش‌های اجرایی، سبک‌های عملی و مهارت‌های متعدد متخصصان در کشورهای گوناگون؛
10. بهره‌گیری از فنون خلاق و نوآورانه در حل مشکلات و مسائل عمومی و تلاش خودباورانه برای طراحی و معرفی فنون و راه‌حل‌های جدید اجرا و ارزشیابی خط مشی؛
11. بهبود توانایی برنامه‌ریزی برای کاربست راه‌حل‌های جدید در مواجهه با مشکلات عمومی و اجرا و ارزشیابی خط مشی؛
12. بهبود توانایی طراحی سامانه رصد و رهگیری برای نظارت بر عملکرد فراگردهای خط مشی گذاری و اجرا و ارزشیابی خط مشی در حکومت و سازمان‌های دولتی؛
13. بهبود توانایی ارزشیابی خروجی‌ها، پیامدها، پیامدهای تسلسلی و دستاوردهای نهایی کاربست و اجرای هر برنامه اصلاح حکومت و سازمان‌های دولتی؛
14. ایجاد توانایی تدریس محتوای این درس، در دوره‌های کاربردی؛
15. ایجاد توانایی به چالش کشیدن نظریه‌های علمی در ارتباط با موضوع درس؛
16. ایجاد توانایی نقد شیوه‌های تدریس استاد در این درس؛
17. ایجاد توانایی به چالش کشیدن شیوه‌های عملی قابل ارائه در این درس.

چهار) روش تدریس

در این درس، می‌توان از روش‌های چندگانه مطالعه کتاب، مقاله خوانی، سخنرانی استاد، پژوهش عملی دانشجویان، سخنرانی دانشجو، ارائه گزارش، اجرای آنی، حل معما، برگزاری میزگرد، برگزاری کارگاه عملی و حتی‌المقدور بازدید از صحنه‌های تحلیل، رصد فعالیت اندیشکده‌ها و پژوهشکده‌ها، آموزش فنون و مهارت‌ها، آشنایی با ابزارهای تحلیل بودجه و طراحی خط مشی و الگوهای اداره و نظایر آن استفاده کرد.

1. **مطالعه کتاب:** در این روش، متن کتاب‌های منتخب استاد و همکار استاد، توسط دانشجویان درس مطالعه می‌شوند و در کلاس یا شبکه‌های اجتماعی مورد بحث قرار می‌گیرند؛
2. **مقاله خوانی:** در این روش، مقاله‌های منتخب استاد و همکار استاد، توسط دانشجویان درس مطالعه می‌شوند و در کلاس یا شبکه‌های اجتماعی مورد بحث قرار می‌گیرند؛
3. **سخنرانی استاد:** در این روش، استاد مطالب مهم مورد نظر خود را در قالب‌های کلامی و به صورت سخنرانی سامان‌مند یا گاهی پراکنده، برای دانش‌افزایی یا ایجاد حساسیت یا افزایش خلاقیت، در کلاس یا شبکه‌های اجتماعی، ارائه می‌نماید؛
4. **پژوهش علمی دانشجو:** دانشجویان با انتخاب یک "عنوان پژوهش" درباره یک "موضوع علمی"، پژوهشی را به صورت فردی یا گروهی انجام داده، نتیجه آن را در کلاس یا شبکه‌های اجتماعی ارائه می‌نمایند؛
5. **سخنرانی دانشجو:** دانشجویان نتایج کارهای علمی خود را به صورت سامان‌مند، به صورت فردی یا گروهی ارائه می‌نمایند و از طریق سخنرانی، در معرض نقد هم‌تایان و استادان خود قرار می‌دهند؛

6. **گزارش نویسی:** دانشجویان نتیجه پژوهش های خود را در قالب گزارش درسی، مدون می نمایند. آنها می توانند این گزارش ها را مقدمه ای برای یادگیری نحوه تدوین و انتشار آثار علمی در آینده تلقی کنند و به نام خودشان منتشر سازند؛
7. **اجرای آئی 1:** "اجرای آئی" بر گونه ای روش تدریس از طریق اجرای یک صحنه قضاوت یا به تصویر کشیدن یک وضعیت تصمیم گیری، از طریق درگیر ساختن دانشجو در موضوع بحث دلالت دارد. این روش به دلیل درگیر ساختن دانشجو در موضوع بحث، در صورت اجرای صحیح و دقیق، اثر بسیار ماندگاری بر ذهن دانشجویان دارد.
8. **حل معما:** حل معما از روش های بسیار موثر برای درگیر ساختن ذهن دانشجو در حل مشکلات و تقویت قدرت تفکر خلاق و متمرکز شدن بر حل مسائل و مشکلات است.
9. **برگزاری میزگرد:** طرح برخی مسائل بین استادان و پژوهشگران گوناگون و استفاده از تضارب آراء و دیدگاه های آنها، آثار و نتایج بسیار مطلوبی بر پرورش قدرت تحلیل و مباحثه و مهار سفسطه در بحث دارد.
10. **برگزاری کارگاه علمی:** کارگاه های علمی، ظرفیت بسیار مناسبی را برای یادگیری و انتقال تجربه و دانش ضمنی فراهم نموده، تصمیم گیرندگان و طراحان سازمان را با مشکلات واقعی در عرصه عمل آشنا می سازند و امکان تمرین، طراحی و ارائه راه حل را فراهم می آورند؛ یادگیری از طریق کارگاه های آموزشی، معمولاً عمیق و ماندگار است.
11. **بازدید از صحنه های تحلیل متخصصان و رصد فعالیت های اندیشکده ها و پژوهشکده ها:** اندیشکده ها و پژوهشکده ها، ظرفیت بسیار مطلوبی برای شناسایی و اولویت بندی مشکلات، طراحی مساله ها و تلاش برای حل آنها، فراهم می سازند؛ به طوری که رصد فعالیت آنها از جذابیت ویژه ای برای آموزش نظریه سازمان و تحلیل مشکلات و مسائل مدیریت سازمان ها، برخوردار است؛
12. **آموزش فنون و مهارت ها و ابزارها:** در این رویکرد، می توان با معرفی مدل ها، ابزارها و نرم افزارها، به دانشجویان کمک کرد تا از امکانات علمی موجود و فنون آزموده شده برای تحلیل مشکلات و مسائل سازمانی، بهره گیرند؛
13. **شبیه سازی اتاق های فکر طراحی سازمان:** شرکت در اتاق های فکر طراحی سازمان، با کارکردهایی چون تحلیل مشکل، تعریف مساله، نوآوری، مطالعه تطبیقی، مطالعه مشکلات سازمان ها، برنامه ریزی اجرا و ارزشیابی عملکرد سازمان در وضعیت های شبیه سازی شده، به متخصصان کمک می کند؛ با توجه به محدودیت های موجود در دانشگاه ها، از حیث احتمال عدم دسترسی به اتاق های فکر، می توان از شبیه سازی آنها برای ایجاد شبه تجربه های مفید در تحلیل مسائل و مشکلات سازمان ها، استفاده کرد.
14. **تدریس در سامانه یادگیری الکترونیکی ویژه دانشگاه:** سامانه یادگیری الکترونیکی دانشگاه تهران، ظرفیت نسبتاً مناسبی برای تدریس در دوره های بحرانی و ضرورت استفاده از برنامه های تدریس از راه دور دارد.
15. **تدریس در شبکه های اجتماعی و فضای مجازی:** با توجه به محدودیت های ناشی از افزایش فاصله های مکانی، به ویژه در دوره های بحران، می توان از شبکه های اجتماعی در فضای مجازی استفاده کرد. با توجه به توسعه روزافزون امکان مراد و گفتگو در فضای مجازی، استفاده از این ظرفیت بسیار مطلوب است.
16. **نقد فیلم یا سایر مصنوعات علمی، هنری و خبری در رسانه ها:** نقد فیلم ها یا مصنوعات منتخب هنری یا خبری، در ارتباط با موضوع تدریس تجارب مفید و نسبتاً ماندگاری برای دانشجویان ایجاد می کند.
17. **تحلیل سخنان یا کلیپ های منتخب:** تحلیل سخنان مدیران و طراحان سازمان و متخصصان تحلیل سیستم در حوزه های گوناگون می تواند بسیار سودمند باشد.
18. **مطالعه تطبیقی:** در این روش دانشجو تلاش می کند تا با طراحی مدلی اولیه با همکاری یا هماهنگی استاد، به پژوهش مقایسه ای درباره یک موضوع یا شیوه یا فراگرد یا نحوه طراحی سیستم، در سازمان ها یا کشورهای گوناگون بپردازد. مطالعه تطبیقی را می توان هم یک روش پژوهشی تلقی نمود و هم می توان از آن برای آموزش شیوه انجام کار یا طراحی استفاده کرد.

19. **واقع‌نگاری یا سرگذشت‌نگاری:** در این روش، دانشجو برانگیخته می‌شود تا با مطالعه درباره سرگذشت یک فرد یا یک سازمان یا یک کشور، در یک برهه زمانی خاص، تجربه‌ها و عبرت‌های ناب را برای الگوپردازی و ترازیابی شرایط برتر، بازیابی کرده و فهرست نماید. مطالعه این عبرت‌ها و تجربه‌ها، بار آموزشی بسیار ارزشمندی برای پرورش مدیران و استادان توانمند دربردارد.

20. **تکننگاری سامان‌مند:** در این روش دانشجو برانگیخته می‌شود تا با مطالعه یک پدیده فیزیکی، جغرافیایی، نظری یا تحلیلی، از ابعاد گوناگون، آن را مورد بررسی قرار داده، تصویر جامعی از روند پیدایش، وضعیت موجود، پیامدهای احتمالی و نقدهای موافق و مخالف درباره آن ارائه نماید. این شیوه با توجه به ایجاد تمرکز بر موضوع مورد مطالعه، روشی بسیار سودمند برای آموزش و یادگیری عمیق تلقی می‌شود. برای مثال، در این شیوه، احتمالاً مطالعه کارنامه علمی دانشمندان یا روند توسعه صنایع یا نحوه اجرای یک خط مشی یا طراحی یک ابتکار عمل، بسیار آموزنده خواهد بود.

21. **نقد ۳۶۰ درجه:** در این روش دانشجو موظف می‌شود تا یک پدیده یا نظریه علمی را از زوایا و ابعاد گوناگون مورد نقد کامل قرار دهد. در این موارد، داشتن یک مدل نقد بسیار کارساز است و شایسته است که در هر مورد، مدل نقد با تاکید بر شاخص‌ها و زوایای مورد مطالعه درباره آن پدیده، با همکاری استاد درس یا خیره در دسترس، طراحی و ویژه‌سازی گردد. این نقد ممکن است نقد یک سایت رایانه‌ای، نقد یک گزارش عملکرد، نقد یک چشم‌انداز، نقد یک نظریه علمی یا حتی نقد کارنامه علمی یک دانشمند باشد.

22. **استاد و شاگردی:** از این روش در موارد ویژه، در صورتی که مطالعه درباره یک پدیده، دشوار یا بدون مورد مشابه باشد یا موضوع تازگی خاصی داشته باشد یا سابقه پژوهشی کافی در مورد آن وجود نداشته باشد یا قرار بر این باشد که در فراگرد انتقال دانش ضمنی و ثبت آن، روش‌های ویژه پژوهش و مهارت‌های ضمنی استاد مورد نظر، مستند سازی گردد، مورد استفاده قرار می‌گیرد و در آن، ارکان روش کار، توسط استاد به دانشجو آموزش داده می‌شود.

23. **مرور سامان‌مند:** در این روش، ابتدا ضمن بررسی سامان‌مند ادبیات موضوع، بر حسب عناوین و چکیده مقالات مجله‌های پیشرو (SJR)، ملاحظه می‌شود که یک مفهوم یا مقوله، تا چه حد به طور شفاف، معرفی شده است. ابتدا محدوده‌ی پژوهش تعیین می‌شود، سپس معیارهای گزینش مقالات مشخص می‌شوند؛ پس از آن، پرسش‌های اصلی هدایتگر پژوهش بر محور مسأله‌ی اصلی پژوهش، به پرسش‌های دقیق‌تر می‌شکنند و در پایان، تلاش می‌شود تا از طریق مطالعه مقاله‌های منتخب، مهمترین گزاره‌های معرفی‌کننده موضوع یا نمایانگر پاسخ پژوهش، از آن مقالات، استخراج و دسته‌بندی شوند.

24. **رصد ریشه‌های فکری نظریه‌پردازان:** در این روش، تلاش می‌شود تا ریشه‌های فکری یک نظریه پرداز، از طریق رصد مطالعات او، واکاوی و شناسایی شود. برای مثال، در این روش تلاش می‌شود تا نحوه رسیدن ماکس وبر به "بوروکراسی آرمانی" یا نحوه ایده‌پردازی ویلسون درباره «دوگانگی سیاست و اداره»، بررسی گردد. در این گونه موارد، ابتدا دانشجو، یک نظریه را از یک نظریه پرداز انتخاب می‌کند و سپس با مطالعه آثار او یا نقدهای دیگران درباره او، سعی می‌کند تا به ریشه‌های شکل‌گیری آن نظریه در آنجا و آنگاه یا موقعیتی که نظریه مذکور در آن شکل گرفته است، برسد.

25. **انشاء و نگارش تحلیل‌های خلاق:** در این روش دانشجو با اتکا به تحلیل‌های عقلانی خویش، تلاش می‌کند تا به طور بسیار خلاصه، ابعاد گوناگون یک مسأله را تحلیل نماید و راه حل‌هایی ابتکاری را برای مهار آن ارائه کند. اهتمام به نگارش انشا و نگارش خلاق، مقدمه بسیار مهمی برای آموزش تصنیف و تولید آثار نگارشی بدیع به جای تالیف و ترجمه است.

پنج) معرفی دوره

برنامه دوره به شرح زیر خواهد بود :

تاریخ	شماره هفته	فعالیت ها
1400/07/06	1	<ul style="list-style-type: none"> معرفی دوره و چارچوب مباحث کلاسی و آشنایی با دانشجویان و اهداف آنان اهمیت اجرا و ارزشیابی اداره دولت و حکومت مرور مراحل هشت گانه خط مشی گذاری عمومی آشنایی با حوزه های هجده گانه بحث از خط مشی عمومی
1400/07/13	2	<p>تعطیل رسمی: شهادت رسول الله ص و امام حسن مجتبی ع</p>
1400/07/20	3	<ul style="list-style-type: none"> جستجوی ده مجله برتر شناسایی ده دانشمند مطرح در مدیریت دولتی جستجوی مقالات در باره شایسته سالاری و اجرا The merciless mind in a dog-eat-dog society: neoliberalism and the indifference to social inequality احساس مشکل و دستور گذاری، منابع و موانع احساس و ادراک مشکل، منطق طراحی در مرحله احساس مشکل، مقتضیات معاینه جامعه، درک مشکلات عمیق جامعه تحلیل خط مشی مواجهه با کرونا تفاوت جهان بینی و ایدئولوژی منافع ملی و فراگرد احساس و تشخیص مشکل وظیفه خط مشی پژوهان مطالعه موردی: طرح صیانت از اینترنت و نیازهای فیزیولوژیک مردم: پوپولیس ایدئولوژیک
1400/07/27	4	<ul style="list-style-type: none"> مرور بخش اول کتاب مساله عمومی؛ چالش آغازین خط مشی
1400/08/04	5	<ul style="list-style-type: none"> مرور بخش دوم کتاب مساله عمومی؛ چالش آغازین خط مشی مرور و نقد مقاله روش شناسی ترسیم نقشه های علم، مطالعه موردی: ترسیم نقشه علم مدیریت دولتی مرور و نقد مقاله طراحی چهار چوبی برای پیشنهادیه خط مشی عمومی؛ پژوهشی ترکیبی
1400/08/11	6	<ul style="list-style-type: none"> آرزوهای یک خط مشی پژوه برای کشور خود آرزوهای یک خط مشی پژوه برای رشته خود خواسته های ملت ایران از خط مشی پژوهان و دانشجویان مدیریت دولتی مفهوم طراحی خط مشی
1400/08/18	7	<ul style="list-style-type: none"> اجرا و شایسته سالاری، شایسته گزینی و شایسته شکاری رسالت خط مشی پژوه زبده تفاوت مشکل عمومی با مساله عمومی الزامات طراحی خوب و خوش تراش شناسایی مشکل عمومی و اثر آن بر اجرا و ارزشیابی خط مشی مروری بر کتاب بسته خط مشی مهمترین دانش واژه های خط مشی تعریف مشکل عمومی شناسایی دلایل شکست خط مشی
1400/08/25	8	<ul style="list-style-type: none"> الزامات طراحی خوب و خوش تراش مساله عمومی و اثر آن بر اجرا و ارزشیابی خط مشی مروری بر مدل های خط مشی و ساز و کارهای گزینش برترین مدل برای اینجا و اکنون در مقایسه با آنجا و آنگاه مروری بر کتاب خط مشی گذاری سناریومینا
1400/09/02	9	<ul style="list-style-type: none"> الزامات طراحی خوب و خوش تراش دستور کار و اثر آن بر اجرا و ارزشیابی خط مشی عوامل موثر بر فراگرد دستور گذاری مروری بر کتاب اجرا و ارزیابی خط مشی عمومی
1400/09/09	10	<ul style="list-style-type: none"> الزامات طراحی خوب و خوش تراش شکل دهی خط مشی و اثر آن بر اجرا و ارزشیابی خط مشی مروری بر کتاب اجرای خط مشی عمومی؛ دیدگاه های نظری و راه کارهای عملی
1400/09/16	11	<ul style="list-style-type: none"> الزامات طراحی خوب فراگرد تصویب و اثر آن بر اجرا و ارزشیابی خط مشی مروری بر کتاب خط مشی پژوهی
1400/09/23	12	<ul style="list-style-type: none"> الزامات طراحی خوب برنامه اجرا و نگاشت نهادی و اثر آن بر خط مشی مروری بر کتاب ارزشیابی پروژه های عمرانی
1400/09/30	13	<ul style="list-style-type: none"> الزامات طراحی خوب برنامه ارزشیابی و درس آموزی با ملاحظه چالش های اجرا و ارزشیابی خط مشی مروری بر کتاب سامانه ارزشیابی عملکرد دوره ای (ساعد)
1400/10/07	14	<ul style="list-style-type: none"> الزامات طراحی خوب برنامه خاتمه بخشی و مستند سازی و مدیریت دانش با ملاحظه چالش های اجرا و ارزشیابی خط مشی مروری بر کتاب عدالت حق مدار

<ul style="list-style-type: none"> • برنامه ریزی جامع ارزشیابی خط مشی و درس آموزی از خط مشی • برنامه ریزی جامع اجرای خط مشی • برنامه ریزی جامع اجرای بودجه و برنامه توسعه 	15	1400/10/14
<ul style="list-style-type: none"> • جمع بندی و ارائه نکات پایانی و نقد کلاس توسط دانشجویان 	16	1400/10/21

شش) منابع درس

مهمترین کتابها و مقالاتی که در این دوره، مورد بررسی و نقد قرار می‌گیرند، عبارتند از:

- پور عزت علی اصغر. 1390. *مبانی دانش اداره دولت و حکومت*. تهران: انتشارات سمت.
- پور عزت علی اصغر. 1390. *مبانی مدیریت دولتی*. تهران: انتشارات سمت.
- پور عزت علی اصغر. 1397. *سیستم ارزشیابی عملکرد دوره ای (ساعده)*. تهران: مهربان نشر، مجموعه کتابهای مدیریت: باران تدبیر.
- پور عزت علی اصغر، حسن هژبرافکن، مریم دمرچی‌لو و عاطفه نصیری همراه. 1396. *ارزشیابی پروژه‌های عمرانی دولت*. تهران: مهربان نشر، مجموعه کتابهای مدیریت: باران تدبیر.
- پور عزت علی اصغر. 1393. *درآمدی بر روش پژوهش علمی: فراگرد تدوین رساله پژوهشی و دفاع از آن*. تهران: انتشارات میدانچی. (این کتاب، به صورت برخط و رایگان، در شبکه جهانی internet در دسترس است.)
- دانایی فرد، حسن و مرتضی جوانعلی آذر. 1398. *خط مشی گذاری عمومی و ساخت اجتماعی واقعیت*. انتشارات امام صادق علیه السلام.
- پور عزت، علی اصغر. 1387. "گذار از حصارهای شیشه ای معرفت شناسی، با تاکید بر الزامات زبان شناختی علوم میان رشته ای". *مطالعات میان رشته ای در علوم انسانی*. ش 1. 1387.
- پور عزت، علی اصغر. 1385. "طراحی و تبیین سیستم خط مشی گذاری حق مدار برای تحقق عدالت اجتماعی (براساس نهج البلاغه)". *دانشور رفتار*. ش 17. 1385.
- پور عزت، علی اصغر. 1383. "مبانی منطقی طراحی سیستم خط مشی گذاری دولتی برای تحقق عدالت حق مدار (براساس نهج البلاغه)". *دانشور رفتار*. ش 5. 1383.
- پور عزت، علی اصغر. 1383. "درآمدی بر طراحی نظامی آگزیوماتیزه سلسله مراتبی، برای توسعه کیفی دانش در حوزه علوم انسانی". *همایش توسعه دانش و فناوری*. تهران: دانشگاه شریف. 1-30.

- Dye, Thomas, R. 2011. *Understanding Public Policy*. 13th edition. Longman & Pearson.
- Shafritz, Jay M. and Albert C. Hyde. 2017. *Classics of Public Administration*. Eighth Edition. Cengage Learning.
- Shafritz, Jay M. , Karen S. Layne and Christopher P. Borick .2005. *Classics of Public Policy*. Pearson Education.
- Shafritz, Jay M. , J. Steven Ott and Yong Suk Jang .2016. *Classics of Organization Theory*. Eighth Edition. Cengage Learning.
- Frederickson, H. George .2000. *Can Bureaucracy Be Beautiful?*, Public Administration Review, January/February 2000, Vol. 60, No. 1, pp. 47-53.
- Morgan, Gareth .2006. *Image of Organization*. Sage.

هفت) تکالیف دانشجویان و زمان بندی ارائه آنها و نحوه نمره دهی

مهمترین تکالیف دانشجویان عبارتند از:

عنوان فعالیت	امتیاز
شرکت منظم در کلاس	---
مشارکت در مباحث کلاس و ارائه گزارش‌های درسی و شرکت در آزمون‌ها در طول نیمسال	3
نقد دو مورد از فیلم‌های منتخب با تحلیل‌های علمی در حریم اجرا و ارزشیابی خط مشی	2
مطالعه دستکم 20 مقاله علمی معتبر و استخراج 60 جمله از آنها (با توجه به موضوع یا مساله منتخب)	5
نگارش یک انشاء با استفاده از آن‌ها	3
بیان دقیق یک مساله عمومی در ارتباط با اجرا و ارزشیابی خط مشی	3
آزمون پایانی	4
مجموع	20

توضیح 1: مقاله‌ها باید از مجله‌های معتبر انتخاب شوند و به تأیید استاد یا همکار او برسند.

توضیح 2: دانشجو می‌تواند 2 مقاله از این 20 مقاله را از مجله‌های معتبر فارسی یا عربی انتخاب کند؛ ولی با توجه به خاستگاه علم مدیریت در غرب، فعلاً باید سایر مقاله‌ها از مجله‌های Q1 به زبان انگلیسی یا فرانسه یا آلمانی انتخاب گردند؛ بنابراین، تلاش بیشتر دانشجو، در استفاده از مقاله‌های بیشتر Q1 تشویق خواهد شد.

توضیح 3: جملات استخراج شده باید به زبان فارسی و زبان اصلی، در کنار هم، با ذکر صفحه و نام منبع، نظم داده شوند.

توضیح 4: انشاء باید به صورت خلاق با استفاده از این جمله‌ها و تحلیل‌های شخصی دانشجو، نگارش یابد.

توضیح 5: هر یک از دانشجویان باید دو مورد از فیلم‌های پیشنهادی زیر را انتخاب کرده و در پرتو نظریه‌های علمی مورد نقد قرار دهند:

لینکلن (Lincoln, 2012): بخشی از سرگذشت آبراهام لینکلن

جکی (Jackie, 2016): بخشی از سرگذشت جان اف. کندی

نیکسون (Nixon, 1995): بخشی از سرگذشت نیکسون

معاون (Vice, 2018): بخشی از سرگذشت دونالد رامسفلد

دبلیو (W, 2008): بخشی از سرگذشت جرج دبلیو بوش

دوازده مرد خشمگین (12 Angry Man, 1957): نقد قضاوت‌های سطحی و ظرفیت دلیل تراشی گروه اندیشانه

فارنهایت 9/11 (fahrenheit 9/11, 2004): بخشی از سرگذشت جرج دبلیو بوش و یازده سپتامبر

نقد فیلم بانوی آهنین (The Iron Lady, 2011): بخشی از سرگذشت مارگرت تاچر

سگ را بجنبان (Wag the Dog, 1997): کمدی سیاه در باره رسوایی رئیس جمهور امریکا

کمال الملک (kamalolmolk, 1984): بخشی از سرگذشت کمال الملک در مواجهه با شاهان، از ناصرالدین شاه تا پهلوی اول

هشت منابع علمی قابل استفاده برای پژوهش و مطالعه بیشتر

نوع منبع	موارد
کتاب‌ها	<ol style="list-style-type: none"> Shafritz, Jay M. 2008. <i>Introducing Public Policy</i>. Pearson / Longman. Williams, Kavan. 2011. <i>Brilliant Business Plan: What to Know and do to make the perfect plan</i>. Pearson/ Prentice Hall. Morgan, Gareth and Gibson Burrell. 1979. <i>Sociological paradigms and Organizational Analysis</i>. Routledge.

<ol style="list-style-type: none"> 1. Ghoshal, Sumantra. 2005. "Bad management theories are destroying good management practices". Academy of Management Learning and Education. Vol.4, No 1, pp 75-91. 2. Frederickson, H George. 2000. "Can bureaucracy be beautiful?". Public Administration Review. Jan/Feb. Vol.60.No 1. pp 47-53. 3. Vav de Ven, Andrew H.1989."Nothing is Quite so Practical as a Good Theory". The Academy of Management Review. Vol. 14, No 4. Oct. pp 486-489. 	مقالات
--	---------------

<p>نرم افزارهای پیشنهادی برای بررسی مسائل خط مشی و ترسیم نمودارهای علی:</p> <p style="text-align: center;">(یک) نرم افزار Xmind (دو) نرم افزار Mind Map (سه) نرم افزار Visio</p> <p>نرم افزارهای پیشنهادی برای تصمیم گیری درباره مسائل خط مشی و انتخاب بهترین راه حل:</p> <p style="text-align: center;">(یک) نرم افزار Expert Choice برای تکنیک AHP؛ (دو) نرم افزار Super Decision برای تکنیک ANP؛ (سه) نرم افزار MCDM Engine برای تکنیک Topsis.</p> <p>نرم افزارهای پیشنهادی برای طراحی سناریوهای آینده اداره ها و حکومت ها:</p> <p style="text-align: center;">الف) نرم افزار Scenario Wizard جهت شناسایی سناریوهای آینده برای حکومت ها و سیستم های اداری آنها؛ ب) نرم افزار Mic Mac جهت تحلیل تاثیرات متقابل مسائل.</p>	نرم افزارها
---	--------------------

به دانش پژوهان پیشنهاد می شود که برای آشنایی کافی با نرم افزارهای فوق، برنامه ریزی و تلاش نمایند.

نه) مجله ها یا پایگاه های اطلاعاتی مطلوب برای جستجوی منابع بیشتر

الف) برخی از مهمترین مجله های علمی مرتبط با این رشته علمی :

- Public Administration Review
- Journal of Public Administration Research and Theory
- Public Administration
- Administration and Society
- Administrative Management
- Administrative science Quarterly
- Academy of Management Inquiry
- Journal of Public Policy
- International Journal of Public Policy
- Futures
- Foresight
- Public Policy and Administration
- Journal of Asian Public Policy
- Journal of European Public Policy

- Journal of Accounting and Public Policy
- Science and Public Policy
- Journal of Public Policy
- Journal of Management Studies
- Management Science

ب) برخی از مجله‌های برتر در ISC :

- فصلنامه مدیریت دولتی ایران (دانشکده مدیریت دانشگاه تهران)
- فصلنامه مطالعات مدیریت دولتی ایران (انجمن مدیریت دولتی ایران)
- فصلنامه علوم مدیریت ایران (انجمن علوم مدیریت ایران)
- فصلنامه پژوهش‌های مدیریت در ایران (دانشگاه تربیت مدرس)
- فصلنامه دولت پژوهی (دانشگاه علامه طباطبایی)
- فصلنامه چشم انداز مدیریت دولتی (دانشکده مدیریت و حسابداری دانشگاه شهید بهشتی)
- دوفصلنامه اندیشه مدیریت راهبردی (دانشگاه امام صادق(ع))
- فصلنامه مدیریت سازمان‌های دولتی (دانشگاه پیام نور)
- فصلنامه پژوهش‌های مدیریت عمومی (زاهدان)
- فصلنامه فرایند مدیریت توسعه (موسسه عالی آموزش و پرورش مدیریت و برنامه‌ریزی ریاست جمهوری)
- فصلنامه مطالعات مدیریت راهبردی دفاع ملی (دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی)
- فصلنامه مطالعات راهبردی سیاست‌گذاری عمومی (مرکز بررسی‌های استراتژیک)
- فصلنامه سیاست‌نامه علم و فناوری (دانشگاه صنعتی شریف)
- فصلنامه سیاست علم و فناوری (مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور)
- فصلنامه حکمرانی متعالی (مدرسه حکمرانی شهید بهشتی)

ج) برخی از مراکز و موسسه‌های مرتبط

عنوان	نوع
<ul style="list-style-type: none"> • مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی • مرکز همکاری‌های تحول و پیشرفت • مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری • پژوهشکده تحقیقات راهبردی مجمع تشخیص مصلحت نظام • مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت • اندیشکده صنعت و فناوری (آصف) • شبکه کانون‌های تفکر ایران (ایتان) • اندیشکده حاکمیت و سیاست‌گذاری • مرکز آمار ایران • موسسه مطالعات مدیریت دولتی • پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی • مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور • پژوهشکده علوم انسانی و اجتماعی • پژوهشکده مطالعات فناوری 	<p>مراکز و موسسه‌های داخلی</p>

- Brookings Institution (United States)
- French Institute of International Relations (IFRI) (France)
- Carnegie Endowment for International Peace (United State)
- Bruegel (Belgium)
- Center for Strategic and International Studies (United States)
- Fundação Getulio Vargas (FGV)
- Chatham House (United Kingdom)
- Heritage Foundation (United States)
- RAND Corporation (United States)
- EURAM (European Academy of Management)
- International Institute for Strategic Studies (IISS) (United Kingdom)
- Wilson Center, FKA Woodrow Wilson International Center for Scholars (United States)
- Peterson Institute for International Economics (PIIE) (United States)
- Center for American Progress (CAP) (United States)
- Japan Institute of International Affairs (JIIA) (Japan)
- Cato Institute (United States)
- Konrad Adenauer Foundation (KAS) (Germany)
- Council on Foreign Relations (CFR) (United States)
- Fraser Institute (Canada)
- Friedrich Ebert Foundation (FES) (Germany)
- Korea Development Institute (KDI) (Republic of Korea)
- Stiftung Wissenschaft und Politik (SWP) (Germany)
- Carnegie Endowment for International Peace Middle East Center (Lebanon)
- Centre for European Policy Studies (CEPS) (Belgium)
- ASPA (American Society of Public Administration)

**مراکز و
موسسه‌های خارجی**
(با در نظر گرفتن گزارش
دانشگاه پنسیلوانیا در
رابطه با اندیشکده های
برتر جهان در سال
2018)

- دانشکده مدیریت دانشگاه تهران
- پردیس فارابی دانشگاه تهران
- دانشکده علوم انسانی دانشگاه تربیت مدرس
- دانشکده مدیریت دانشگاه علامه طباطبایی
- دانشکده مدیریت دانشگاه شهید بهشتی
- دانشکده مدیریت و معارف اسلامی دانشگاه امام صادق (ع)
- دانشکده اقتصاد و مدیریت دانشگاه تبریز
- دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه سیستان و بلوچستان
- دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه شهید باهنر کرمان
- دانشکده اقتصاد و مدیریت و علوم اجتماعی دانشگاه شیراز
- دانشکده علوم اداری و اقتصادی دانشگاه اصفهان
- دانشکده علوم اداری و اقتصادی دانشگاه فردوسی (مشهد)
- مدرسه حکمرانی شهید بهشتی دانشگاه عالی دفاع ملی
- انجمن علمی مدیریت دولتی ایران
- انجمن علمی حکمرانی متعالی ایران
- انجمن مدیریت ایران
- انجمن مدیریت فناوری
- انجمن آینده نگاری ایران
- مرکز آموزش مدیریت دولتی
- انجمن‌های علوم شناختی
- فرهنگستان‌های بین‌المللی

**دانشکده ها و
انجمن‌های علمی
مرتبط**

د) برخی از سایت های مرتبط

- <https://www.fao.org>
- <https://www.cnx.org>
- <https://www.creativelearning.com>
- <http://institutecreativeproblemsolving.org>
- <https://innovationmanagement.se>
- <https://www.thecreativeinstitute.ie>

ده) واژگان و مفاهیم کلیدی

مهمترین واژگان و دانش‌واژه‌های قابل استفاده در این کلاس، عبارتند از :

معادل انگلیسی	فارسی	واژگان رهنا
organization	سازمان	
System	سیستم	
government	حکومت	
governance	حکمرانی	
administration	اداره	
problem Solving	حل مساله	
management	مدیریت	
bureaucracy	بوروکراسی، دیوان سالاری	
Public Agency	واحد نمایندگی بخش عمومی	
wealth	دولت (به معنی قوه ثروت)	
State	دولت (به معنی قوه کشور)	
executive branch	دولت (به معنی قوه مجریه)	
cabinet	دولت (به معنی قوه هیات دولت)	
welfare	محیط	
liberty	آزادی	
equity / equality	برابری	
egality	مساوات	
justice	عدالت	
social justice	عدالت اجتماعی	
policy	خط مشی	
scenario Building	سناریوپردازی	
public difficulty	مشکل عمومی	
public problem	مساله عمومی	
public policy	خط مشی عمومی	
budget	بودجه	
policy package	بسته خط مشی	
big data	کلان داده	
digital governance	حکمرانی دیجیتال	
crisis management	مدیریت بحران	

یازده) پروژه ها و تمرین های کتبی

الف) انتخاب و معرفی دقیق یک مشکل عمومی در ارتباط با اجرا و ارزشیابی خط مشی

در این بخش دانشجویان باید تلاش کنند تا با مطالعه درباره اجرا و ارزشیابی خط مشی، با تامل بر فضای عمومی جامعه، مهمترین مشکل عمومی را از نظر خود معرفی نمایند.

در این باره پاسخ استدلالی به پرسش های زیر ضرورت دارد:

یک) چرا معتقدید این مشکل عمومی از سایر مشکلات مهمتر است؟

دو) جامعه هدف مشکل عمومی منتخب شما کدام است؟ حدود و مرزهای آن کدامند؟

ب) بیان مشکل منتخب در قالب مساله عمومی

در این بخش دانشجویان باید تلاش کنند تا مشکل منتخب خود را با واژگان دقیق و جامع و مانع، تعریف نمایند؛ به طوری امکان برداشت های متفاوت از مساله عمومی مورد نظر منتفی گردد.

در این باره پاسخ استدلالی به پرسش های زیر ضرورت دارد:

یک) چرا معتقدید تعریف شما "جامع" است؟

دو) چرا معتقدید تعریف شما "مانع" است؟

سه) چرا معتقدید تعریف شما "دقیق و سنجش پذیر" است؟

ج) ساختار پروژه نهایی

بر اساس تکالیف تعیین شده، هر کدام از گروه های دانشجویی، باید فعالیت های زیر را درباره موضوع منتخب خود انجام دهند:

مرحله	اقدامات ضروری
یک) مطالعه اکتشافی درباره موضوع درس و شبکه مسائل علمی مرتبط با آن	<ul style="list-style-type: none"> • 1-1 مرور شبکه مشکلات و مسائل دولت ها و حکومت ها • 1-2 مصاحبه اکتشافی با صاحب نظران و استادان راهنما و مشاور • 1-3 مطالعه اکتشافی در منابع در دسترس
دو) انتخاب موضوع پژوهش و تایید آن توسط استاد	<ul style="list-style-type: none"> • 1-2 تفکر و تامل درباره اهمیت موضوع • 2-2 انتخاب چند موضوع مناسب بر حسب علائق خود و پیشنهاد آن به استاد • 2-3 انتخاب موضوع نهایی
سه) جستجوی پایگاه های اطلاعاتی و انتخاب دست کم 20 مقاله از میان آنها	<ul style="list-style-type: none"> • 1-3 مصاحبه با استادان برای شناسایی مقالات محوری • 2-3 جستجوی پایگاه های اطلاعاتی مرتبط • 3-3 انتخاب مقاله های مناسب
چهار) انتخاب 3 جمله از هر مقاله و ترجمه آن	<ul style="list-style-type: none"> • 1-4 در نظر گرفتن یک ایده خلاق در ارتباط با موضوع • 2-4 انتخاب جمله های محوری و آموزنده هر مقاله در ارتباط با موضوع • 3-4 ترجمه جمله ها
پنج) نگارش یک انشاء با استفاده از جمله های منتخب	<ul style="list-style-type: none"> • 1-5 نگارش یک تم یا ایده خلاق برای انشاء

• 2-5 ترکیب جمله‌های ترجمه شده	
• 3-5 تدوین یک انشاء هدفمند	
• 1-6 مقایسه نتایج پژوهش کتابخانه‌ای با دستاوردهای سایر پژوهش‌گران	شش) نتیجه گیری و تدوین گزارش
• 2-6 نتیجه‌گیری نهایی	

دوازده) الگوهای نقد و تحلیل

الف) الگوی نقد و تحلیل نظریه علمی

1. زمینه شکل گیری و موقعیت ارائه نظریه نظریه مورد بحث در چه شرایط و چه زمینه ای شکل گرفته است؟
2. تبارشناسی نظریه علمی این نظریه در امتداد کدام نظریه ها مطرح شده است؟
3. تحلیل کارکرد نظریه در حل مشکل این نظریه کدام مشکلات را از مسیر رشد جامعه بشری کاهش داده است؟ آیا خود این نظریه در دسرساز و مشکل آفرین شده است؟
4. تحلیل کارکرد نظریه در پاسخ به پرسش های بنیادین این نظریه به کدام پرسش های بنیادین جامعه علمی پاسخ داده است؟ آیا خود این نظریه پرسش برانگیز شده است؟
5. نقاط قوت برجسته نظریه کدام ویژگی مثبت نظریه بارز بوده است؟
6. نقاط ضعف برجسته نظریه کدام ویژگی منفی نظریه بارز بوده است؟
7. تاثیر نظریه بر توسعه پژوهش ها و شکل گیری نظریه های بعدی کدام پژوهشها در پی این نظریه یا تحت تاثیر آن شکل گرفته اند؟

ب) الگوی نقد عملکرد علمی یک نظریه پرداز

1. آثار وی تا چه حد کارگشای جامعه بشری بوده اند یا در دسرساز شده اند؟
2. آثار وی تا چه حد به پرسش های جامعه علمی پاسخ داده اند؟
3. آثار وی تا چه حد محرک جامعه علمی برای پژوهش های بعدی بوده اند؟

4. کدام نظریه یا نظریه های علمی توسط او ابداع شده یا توسعه یافته اند؟
5. کدام روش یا روش های علمی توسط او ابداع شده یا توسعه یافته اند؟
6. کدام واژگان و اصطلاحات علمی توسط او ابداع شده یا توسعه یافته اند؟

ج) الگوی نقد و ارزیابی مقاله علمی

1. این مقاله به کدام پرسش بنیادین پاسخ گفته است؟
2. این مقاله روایت حل کدام مشکل در جامعه بشری است؟
3. این مقاله تا چه حد بر مقالات و پژوهشهای بعدی اثرگذار بوده است؟
4. این مقاله روایتگر کدام نظریه یا روش یا ایده علمی ناب است؟

د) الگوی نقد کتاب مرجع

1. این کتاب تا چه حد به پرسش های واضحی پاسخ می دهد؟
2. ساختار نگارش کتاب تا چه حد مستدل است؟
3. ساختار نگارش کتاب تا چه حد مستند است؟
4. قلم کتاب تا چه حد رسا و قابل اعتماد است؟
5. قلم کتاب تا چه حد زیبا و جذاب است؟
6. یافته های مطرح شده در کتاب تا چه حد از روایی برخوردارند؟
7. یافته های مطرح شده در کتاب تا چه حد از پایایی برخوردار است؟
8. ساختار کتاب تا چه حد منطقی است؟
9. کتاب تا چه حد محرک پرسش های بدیع و برانگیزاننده ذهن پژوهشگران است؟

ه) الگوی نقد کتاب درسی

1. این کتاب تا چه حد خوش تراش و خوب نگاشت است؟
2. ساختار نگارش کتاب تا چه حد مستدل است؟
3. ساختار نگارش کتاب تا چه حد مستند است؟
4. قلم کتاب تا چه حد رسا و قابل اعتماد است؟
5. قلم کتاب تا چه حد زیبا و جذاب است؟

6. ساختار کتاب تا چه حد منطقی است؟
7. کتاب تا چه حد مروج دانسته های معتبر است؟
8. کتاب تا چه حد محرک پرسش های بدیع و برانگیزاننده ذهن دانشجویان است؟

و) الگوی نقد فیلم

1. داستان فیلم تا چه حد خوش تراش و خوب نگاشت است؟
2. ساختار روایت فیلم تا چه حد مستدل است؟
3. ساختار روایت فیلم تا چه حد مستند یا خیال پردازانه است؟
4. ساختار روایت فیلم تا چه حد تاثیرگذار است؟
5. ساختار روایت فیلم تا چه حد محرک ذهن مخاطب است؟
6. ساختار روایت فیلم تا چه حد خلاقیت برانگیز است؟
7. ساختار روایت فیلم تا چه حد آموزنده و عبرت برانگیز است؟

سیزده) شیوه منبع دهی

- ✓ شیوه استناد به یک مقاله در یک مجله :
ساختار:
نام خانوادگی، نام (صاحب اثر). سال انتشار. "نام مقاله داخل گیومه". نام مجله به صورت ایتالیک سیاه. شماره و زمان چاپ. موسسه ناشر. صفحه های مقاله در مجله.
مثال:
پورعزت، علی اصغر. 1380. "مدیریت دولتی و عدالت اجتماعی". دانش مدیریت- ویژه نامه مدیریت دولتی. شماره 55. پاییز 1380. دانشکده مدیریت دانشگاه تهران. 83-117.
- ✓ شیوه استناد به یک مقاله در یک کتاب ویراسته شده :
ساختار:
نام خانوادگی، نام (صاحب اثر). سال انتشار مقاله. "نام مقاله داخل گیومه". نام و نام خانوادگی ویراستار. سال انتشار مجموعه. نام مجموعه ویراسته به صورت ایتالیک سیاه. موسسه ناشر. صفحه های مقاله در مجموعه.
مثال:
پورعزت، علی اصغر. 1387. "تبیین الگوی مرادده ای توسعه ادبیات و ملت سازی برای آینده (مطالعه موردی: شاهنامه فردوسی)". بهمن نامور مطلق. 1387. اسطوره متن هویت ساز. شرکت انتشارات علمی و فرهنگی. 189-209.
- ✓ شیوه استناد به یک کتاب :
ساختار:
نام خانوادگی، نام (صاحب اثر). سال انتشار. نام کتاب به صورت ایتالیک سیاه. نام ناشر.
مثال:

پورعزت، علی اصغر. 1387 الف. **مختصات حکومت حق مدار، در پرتو نهج البلاغه امام علی "علیه السلام"**. تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.

پورعزت، علی اصغر. 1387 ب. **میانی دانش اداره دولت و حکومت**. سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها.

در مواردی که کتاب، دو نویسنده یا بیشتر داشته باشد، نام نفر دوم به صورت طبیعی، یعنی نام و نام خانوادگی می آید:
مثال:

در مورد ریچارد دلبیو اسکات و جرال د اف. دیویس:

Scott, W. Richard & Gerald F. Davis. 2007. **Organization and organizing; Rational, Natural and Open system Perspectives**. Pearson Education International.

این ترتیب، کاملاً منطقی است؛ زیرا جابجایی نام و نام خانوادگی نفر اول، فقط به لحاظ سهولت جستجوی الفبایی نام خانوادگی وی در انتهای اثر، انجام می پذیرد؛ با این ملاحظه که در انتهای اثر، منابع و مأخذ به صورت الفبایی، بر حسب نام خانوادگی نفر اول، مرتب می شوند.

در مواردی که به ویراسته های متعدد یک کتاب در سال های گوناگون ارجاع شده باشد، در پایان اثر، همه ویراسته های مورد استناد، به ترتیب سال انتشار، ذکر می شوند. البته پس از نام کتاب، معمولاً شماره ویرایش نیز ذکر می گردد:

مثال:

Second edition و Third edition در:

- a) Hughes, Owen E. 1998. **Public management & administration: An Introduction**. Second edition. McMillan Press LTD.
- b) Hughes, Owen E. 2003. **Public management & administration: An Introduction**. Third edition. Palgrave.

قلی پور، آرین. 1380. **جامعه شناسی سازمان ها؛ رویکرد جامعه شناسی به سازمان و مدیریت**، ویرایش اول، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها.

قلی پور، آرین. 1388. **جامعه شناسی سازمان ها؛ رویکرد جامعه شناسی به سازمان و مدیریت**، ویرایش دوم با اضافات. سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها.

✓ شیوه استناد به یک کتاب ترجمه شده یا ترجمه و تالیف:

ساختار:

نام خانوادگی، نام. سال انتشار. **نام کتاب به صورت ایتالیک سیاه**. نام مترجم. نام ناشر.

مثال:

رشر، نیکولاس. 1381. **منطق سینیوی به روایت نیکولاس رشر**. ترجمه و تالیف لطف الله نبوی. شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.

در صورت نیاز به اطلاعات بیشتر در خصوص این بخش، می توانید به کتاب **درآمدی بر روش پژوهش علمی (فراگرد تدوین رساله پژوهشی و دفاع از آن)**، نوشته علی اصغر پورعزت که به صورت برخط (در شبکه جهانی یا اینترنت موجود است) مراجعه کنید.

تقدیر و تشکر

در تدوین این طرح درس، از تجارب و آثار استادان و همکاران زیادی استفاده شده است که امکان ذکر نام همه آنها نیست. از آن میان، به ویژه از خانمها و آقایان دکتر سید مهدی الوانی، دکتر ابوالحسن فقیهی، مرحوم دکتر عباس صدقی، دکتر حسن دانائی فرد، دکتر سید حامد وارث، دکتر اسفندیار فرچوند، فاطمه ابراهیم گل، محمدمحسن فقیهی، مازیار نیلچی، حیدر نجفی، سیاوش رفیعی، پریا مومنزاده، امین جلالمنش، دکتر مریمسادات هاشمی نسب تشکر می شود.

«دانش پژوهان عزیز، این طرح درس را با این انگیزه و امید تدوین کرده ام که با توکل بر حضرت حق، پس از طی این دوره، به تعداد شما بر خط مشی پژوهان و تحلیل گران زبده خط مشی گذاری در کشور افزوده شود.»

علی اصغر پورعزت

پائیز 1400

گروه مدیریت دولتی دانشکده مدیریت دانشگاه تهران